דבקת האפונים Galium pisiferum מטפס חד שנתי הגדל באזור הים תיכוני (פברואר 2021)

ערגה אלוני

דבקת האפונים ממשפחת הפואתיים, היא מטפס עשבוני חד-שנתי גבוה (עד 1 מ'), הנאחז בצמחים ומזדקף לאור באמצעות זיפים המצויים על הגבעולים והעלים. הגבעול ירוק מרובע, מצויד בזיפים מאונקלים ודביקים. העלים מסודרים בדורים בקבוצות של 6-4 עלים (לעיתים רחוקות 2 או 7-10 בדור). אורכם 2-1.5 ס"מ, צורתם אליפטית עד איזמלנית מתחדדים בבסיסם וחדים בראשם (Zohary, 1966, שמידע 1983). העלים המלווים את הפרחים והפירות ערוכים 4-10 בדור.

דבקת האפונים מימין: צמח מטפס הגבעול עשבוני העלים מסודרים בדור. משמאל: העלים מצוידים בזיפים העוזרים לצמח להאחז. צילום ערגה אלוני©

הפרחים (9-5 מ"מ), דו מיניים, הגביע לא ניכר (פינברון-דותן, דנין, 1991). הכותרת נכונה גלגלית, צינורה קצר, ולה 4 אונות כותרת לבנות מחודדות בראשן, פרושות. מסודרים בתפרחת חסרת חפים. אבקנים 5-4 מעורים לצינור הכותרת. זיריהם לבנים ארוכים מגובה בסיס הכותרת, בעלי מאבקים מעוגלים המכילות גרגירי אבקה רבים. השחלה תחתית עמוד העלי מחולק ל-2 הצלקות מורחבות לבנות. הפרח מפריש צוף. פרחי הצמח מואבקים על ידי חרקים, בעיקר דבורים. הם נמשכים לריח ולצוף המופרש מצופנים בבסיס השחלה. בפרח שכיחה הפרייה עצמית

דבקת האפונים מימין: הפרחים בתפרחת בעלי 4 אבקנים ובמרכז עלי משמאל: פרי צילום ערגה אלוני©

הפירות המתפתחים הן 2 פרודות דמויות אפון כדורי קרח (שלא כמו ברוב מיני הדבקה) וחלק בקוטר 3–6 מ"מ, גונם ירוק בהיר. לרוב מתפתח רק זרע אחד מבין שני הזרעים שבפרי. הפרחים והפירות אינם מוסתרים ע"י העלים ולרוב ארוכים מהם. תפוצת הזרעים נעשית באמצעות הזרעים הנאחזים בבגדים ובשער בעלי-חיים.

דבקת האפונים פורחת מפברואר עד אפריל. גדלה בחורש, בבתה ובין סלעים בחבל הים-תיכוני. בצפון הארץ חרמון, גולן, גליל עליון ותחתון, עמק יזרעאל כרמל שומרון שפלה הרי יהודה בקעת ים המלח וכנורות ובקעת בית שאן.

תפוצת הצמח קוסמופוליטית. מרכז התפוצה העיקרי הוא בעולם הישן עם זיקה טרופית. מרכז התפוצה המשנית: דרום אירופה ואגן הים התיכון.

הסוג דבקה כולל 400 מינים, רובם עשבוניים. בארץ 20 מינים, שליש מהם רב-שנתיים.

ספרות:

פינברון-דותן נ. דנין א. 1991. המגדיר לצמחי-בר בארץ-ישראל. כנה. ירושלים.

שמידע א (לבנה, הלר, עורכים) 1983. החי והצומח של א"י, אנציקלופדיה שימושית מאוירת. הוצאת משרד הביטחון והחברה להגנת הטבע. כרך 11 עמ' 114.

———————————————————————-

Zohary, M., 1966: Flora Palaestina. The Israel Academy of Sciences and humanities Jerusalem. V. 3 p 246

Flora of cyprus : www.flora-of-cyprus.eu

==========

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

לציטוט: אלוני ע 2021 דבקת האפונים Galium pisiferum מטפס חד שנתי הגדל באזור הים תיכוני (פברואר 2021). כתב-עת "כלנית", מספר 8.
https://www.kalanit.org.il/galium-pisiferum-02-2021